

Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli

10.6.2021

2 § Seurakuntajaon muutos: Männistön seurakunnan, Puijon seurakunnan ja Tuomiokirkko-seurakunnan seurakuntaneuvoston aloitteet: tuomiokapituli päätös

Diaarinumero DKUO/64/00.01.00/2021

Esittelijä Lakimiesasessori Riikka Ryökäs

Perustelut Kuopion ev.lut. seurakuntayhtymä on 22.2.2021 lähettänyt tuomiokapitulille Männistön seurakunnan, Puijon seurakunnan ja Tuomiokirkkoseurakunnan seurakuntaneuvostojen aloitteet seurakuntaliitoksesta ja Kuopion seurakuntayhtymän yhteisen kirkkovaltuuston lausunnon aloitteista.

Asiakirjoista ilmenee, että Kuopion seurakuntien rakenneselvitys käynnistyi valtuustoaloitteesta 1.10.2019. Yhteinen kirkkovaltuusto perusti 19.12.2019 rakenneselvitystyöryhmän. Työryhmä antoi loppuraporttinsa yhteiselle kirkkovaltuustolle 29.9.2020 ja lisäraportin 15.12.2020. Yhtymän seurakuntien seurakuntaneuvostot käsittelivät rakennemuutosta kokouksessaan tammikuussa 2021. Tuolloin kolme seurakuntaa teki saman sisältöiset aloitteet seurakuntarakenteen muuttamisesta ja kolme seurakuntaa ilmaisi halunsa pysyä itsenäisenä. Seurakuntaneuvostojen päätökset lähetettiin yhteiselle kirkkoneuvostolle, joka valmisti aloitteista yhteisen kirkkovaltuuston lausunnon.

Aloitteet ja niistä annettu lausunto

Aloitteet seurakuntarakenteen muuttamisesta

Männistön seurakunnan, Puijon seurakunnan ja Tuomiokirkkoseurakunnan seurakuntaneuvostot tekivät aloitteet kirkkohallitukselle:

1. *31.12.2022 Alavan, Männistön ja Puijon seurakunnat lakkautetaan ja liitetään 1.1.2023 alkaen Kuopion Tuomiokirkkoseurakuntaan. Nykyiset Kallaveden seurakunta ja Järvi-Kuopion seurakunta jatkavat itsenäisinä. Nämä kolme seurakuntaa (Tuomiokirkkoseurakunta, Kallaveden seurakunta ja Järvi-Kuopion seurakunta) muodostavat seurakuntayhtymän.*
2. *Uuden Tuomiokirkkoseurakunnan kirkkoherrana on tuomiorovasti.*
3. *Alavan, Männistön ja Puijon seurakuntien kirkkoherran virat lakkautetaan ja viroissa oleville kirkkoherroille perustetaan kappalaisen virat, joihin heidät siirretään entisin palkkaeduin.*
4. *Lakkautettujen Alavan, Männistön ja Puijon seurakuntien päätoimiset viranhaltijat ja työntekijät siirretään Tuomiokirkkoseurakuntaan kirkkolain 13 luvun 2 §:n perusteella.*

Siirrettäville viranhaltijoilla ja pysyväisluonteisessa päätoimisessa työsopimussuhteessa olevalla työntekijällä on oikeus saada virka- tai työsopimussuhteeseensa kuuluvat edut sellaisina, etteivät ne ole epäedullisemmat kuin hänelle aikaisemmin kuuluneet vastaavat edut.

5. *Lakkautettujen Alavan, Männistön ja Puijon seurakuntien omaisuus siirtyy 1.1.2023 lukien Tuomiokirkkoseurakunnalle, joka kyseisestä ajankohdasta lukien vastaa siirrettyyn omaisuuteen kohdistuvista veloista ja muista velvoitteista.*

Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli

10.6.2021

6. *Kirkkohallitus määrää niitä seurakuntien vapaaehtoisia rahastoja, jotka on perustettu määrättyjä tarkoituksia varten tai lahja- ja testamenttivaroin, käytettäväksi edelleen niiden tarkoitusten ja ehtojen mukaisesti.*
7. *Syksyllä 2022 järjestettävissä seurakuntavaaleissa valitaan luottamushenkilöt 1.1.2023 voimaan astuvan seurakuntarakenteen mukaisesti.*

Männistön seurakunnan, Puijon seurakunnan ja Tuomiokirkkoseurakunnan seurakuntaneuvostojen pöytäkirjoissa aloitetta perustellaan seuraavasti:

"Loppuraportissaan rakenneselvitystyöryhmä toteaa seuraavasti: Vuoden 2023 alusta Kuopion seurakuntayhtymässä tulisi olla joko kolme tai neljä seurakuntaa. Alueellinen malli edustaa hengellisesti ja teologisesti yhteisöllisyyttä luovaa rakennetta, jossa jumalanpalvelusyhteisöt kokoontuvat. Johtamisen ja työyhteisöjen dynamiikan näkökulmasta kolmen tai neljän seurakunnan mallissa yksiköt eivät muodostu liian suuriksi. Moniammatillinen työote, verkostoituminen paikallisten toimijoiden kanssa sekä seurakuntien omaleimaisuus mahdollistuvat. Alueilla toimivat itsenäiset yksiköt turvaavat seurakuntalaisten vaikutusmahdollisuudet sekä päätöksenteossa että seurakunnan toiminnassa. Kolmen tai neljän seurakunnan mallissa itsenäiset seurakunnat muodostaisivat seurakuntayhtymän, jossa hallinto, päätöksenteko ja seurakuntien välinen yhteistyö toimitaisivat samoin kuin nykyisessä rakenteessa."

"Kuopion seurakuntayhtymän talous on vakaa, mutta kirkosta eroamisen, suuren kiinteistömäärän ja investointitarpeiden takia jatkuvasti kiristynvä. Keskustan seurakuntien nykyisellä alueella ja siihen liittyvällä rahanjakomallilla ei voida enää turvata seurakuntalaisten yhdenvertaista palvelua alueella. Keskustan seurakunnat muodostavat yhtenäisen, suhteellisen tiiviin kaupunkialueen. Kolmen seurakunnan mallissa syntyisi seurakunta, joka pystyisi palvelemaan tasapuolisesti tämän alueen väestöä. Se mahdollistaisi lähikirkkojen ympärillä sykkivän alueellisen työn, mutta myös resurssien suuntaamisen keskustan alueella yhdessä tehtävään työhön ja niihin haasteisiin, joita toimintaympäristön muutos kaupunkialueelle tuo. Kolmen seurakunnan malli mahdollistaisi myös sen, että joitakin nykyään seurakuntayhtymän yhteisinä työmuotoina hoidettavia tehtäviä voitaisiin hoitaa osana keskustan seurakuntatyötä kaikkien yhtymään kuuluvien seurakuntien hyväksi. Kolmen seurakunnan mallissa keskustan seurakunnalla olisi talouden supistuessakin riittävät resurssit hoitaa alueellaan seurakunnan perustehtävää ja mahdollistaa omalta osaltaan myös maaseutualueiden seurakunnallinen työ. Kolmen seurakunnan malli olisi näin ollen Kuopion ev.lut. seurakuntayhtymässä tarkoituksenmukaisin talouden, toiminnan ja hallinnon näkökulmasta."

Männistön seurakunnan esityksen liitteenä ovat valtuustoaloite, rakenneselvitysraportti, selvitysraportin kaaviot ja rakennetyöryhmän Osaraportti.

Lisäksi aloitteissa on tehnyt lapsivaikutusten arvioinnit. Niissä todetaan:

"Alavan, Männistön ja Puijon seurakunnan liittäminen Tuomiokirkkoseurakuntaan antaa mahdollisuuden kehittää työtä lasten ja nuorten parissa. Kasvatuksen työntekijät muodostavat uudessa rakenteessa riittävän suuren tiimin, joka mahdollistaa työntekijöiden erikoistumisen ja nykytilannetta paremman yhteistyön. Uusi rakenne ottaa huomioon väestön luontaiset kulkureitit ja kaupungin kouluverkon. Koska rajat keskustan alueen seurakuntien väliltä tässä rakenteessa poistuisivat, esim. kouluille ja päiväkodeille voitaisiin taata yhdenvertainen palvelu niiden alueellisesta sijainnista riippumatta. Lapsityön ja kouluikäisten lasten toiminta tulee jatkumaan lähikirkoilla, jonne on helppo tulla edelleen omatoimisesti. Näin myös lasten ja nuorten yhteisöt ja osallisuus oman lähialueen toimintaan voivat säilyä. Rippikoulujen järjestäminen helpottuu työvoimaresurssin laajentuessa ja nuoret voivat hakeutua keskusta-alueen rippikouluihin omien luontaisten yhteyksiensä perusteella. Nykyinen seurakuntarakennemalli ja sen talousarvion jakoperusteet johtavat lapsi- ja nuorisotyön kuihtumiseen seura-

Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli

10.6.2021

kunnissa työntekijäkunnan määrän vähentyessä. Uusi seurakuntarakenne takaa keskuksen alueelle riittävän työntekijäresurssiin lapsi- ja nuorisotyöhön niin, että taloudellisten resurssien supistuessakin voidaan alueen kasvatustyön palvelurakenne pitää toimivana ja työtä kehittää.”

Kuopion seurakuntayhtymän yhteisen kirkkovaltuuston lausunto aloitteista

Kuopion seurakuntayhtymän yhteinen kirkkovaltuusto lähetti 16.2.2021 § 19 jätetyt aloitteet tuomiokapitulille ja antoi tehdyistä aloitteistaan lausunnon, jossa Kuopion seurakuntayhtymä puoltaa Männistön seurakunnan, Puijon seurakunnan ja Tuomiokirkkoseurakunnan tekemää aloitteita:

”Männistön, Puijon ja Tuomiokirkkoseurakunnan aloitteissa on kuvattu rakennemuutoksen valmistelu. Tehtyjä aloitteita on edeltänyt hyvin perusteellinen ja kattava valmisteluprosessi. Kirkkovaltuuston asettama työryhmä kokoontui yhteensä 12 kertaa. Työskentelyssään rakenneselvitystyöryhmä valitsi vaihtoehdoiksi neljä eri rakennemallia, kuuden seurakunnan malli (nykyinen rakenne), yhden seurakunnan malli, kolmen seurakunnan malli ja neljän seurakunnan malli. Valinta perustui neljään eri tarkastelukulmaan, 1) taloudellinen kantokyky, 2) alueiden väestöpohja, 3) toiminnan järkevä ja mahdollisimman tasapuolinen organisointi sekä 4) millaisella rakennemallilla pystytään selviytymään resurssien pienetessä.

Työskentelyn aikana toteutettiin sekä työntekijöille että luottamushenkilöille kysely, jonka vastaukset työryhmä kokosi yhteenvedoihin. Eri työalat järjestivät toimialakohtaiset seminaarityöskentelyt. Yhteisen kirkkovaltuuston seminaarissa esiteltiin siihenastisen rakenneselvitysprosessin tulokset. Yhtymän tiedotustilaisuus toteutettiin 1.10.2020. Seurakuntaneuvostot käsittelivät raporttia kokouksissaan syksyn aikana. Lopullinen raportti valmistus 2.12.2020 ja sitä koskeva tiedotustilaisuus järjestettiin 15.12.2020, minkä jälkeen raportti toimitettiin seurakuntiin.

Kuopion yhteinen kirkkovaltuusto toteaa, että kolmen yhtymän seurakunnan aloitteeseen sisältyvä ja rakenneselvitystyöryhmän raportissa kuvattu kolmen seurakunnan malli on alueellisen väestöpohjan, seurakunnan toiminnan ja talouden sekä ennakoitavissa olevan taloudellisten resurssien vähenemisen näkökulmasta optimaalisin rakenteellinen malli. Kirkkovaltuusto näkee, että tällä rakenteella voidaan toteuttaa raportin kuvaamalla tavalla hengellisesti ja teologisesti yhteisöllisyyttä luova rakenne, jossa jumalanpalvelusyhteisöt kokoontuvat. Johtamisen ja työyhteisöjen dynamiikan näkökulmasta kolmen seurakunnan mallissa yksiköt eivät muodostu liian suuriksi. Moniammatillinen työote, verkostoituminen paikallisten toimijoiden kanssa sekä seurakuntien omaleimaisuus mahdollistuvat. Alueilla toimivat itsenäiset yksiköt turvaavat seurakuntalaisten vaikutusmahdollisuudet sekä päätöksenteossa että seurakunnan toiminnassa. Kolmen seurakunnan mallissa itsenäiset seurakunnat muodostaisivat seurakuntayhtymän, jossa hallinto, päätöksenteko ja seurakuntien välinen yhteistyö toimisivat samoin kuin nykyisessä rakenteessa.

Alueellisesti Alava, Männistö, Puijo ja Tuomiokirkkoseurakunnat sijaitsevat kaikki hyvin yhtenäisellä ja tiiviillä kaupunkialueella. Näiden seurakuntien yhdistäminen turvaisi koko keskusta-alueen väestön yhdenvertaiset ja monipuoliset seurakunnalliset palvelut. Tämän seurakunnan lähikirkot mahdollistavat niiden ympärille syntyvän alueellisen toiminnan. Talouden näkökulmasta näiden seurakuntien resurssien yhdistäminen vahvistaisi myös seurakunnan kykyä vastata kaupunkimaisen ympäristön ja kaupunkikulttuurin tuomiin erityishaasteisiin niin työikäisten kuin myös lasten ja nuorten parissa tehtävässä työssä. Malli turvaa työalojen kehittämisen myös silloin, jos yhtymän taloustilanne heikkenee.

Järvi-Kuopion ja Kallaveden seurakuntien nykyinen rakenne on tarkoituksenmukaista säilyttää. Erityisesti kahdeksasta yksittäisestä seurakunnasta muodostuneen Järvi-Kuopion seurakunnan rakenne on syntyhistoriansa kautta hyvin erityinen. Seurakun-

Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli

10.6.2021

taelämän turvaaminen sen eri osissa edellyttää tämän seikan huomioimista siinä rahanjakomallissa, josta kirkkovaltuusto tekee ratkaisun rakennemuutoksen vahvistuttua. Koska väestörakenne, seurakunnan toiminnot ja niiden alueellinen sijoittuminen ovat näissä maaseutumaisissa seurakunnissa selkeästi erilaiset kuin kaupunkialueella, näiden seurakuntien jääminen itsenäisiksi seurakunniksi on perusteltua.

Edellä lausutuilla perusteilla Kuopion seurakuntayhtymä puoltaa Männistön seurakunnan, Puijon seurakunnan ja Tuomiokirkkoseurakunnan tekemää aloitetta.

Tehtyjä aloitteita on edeltänyt koko seurakuntayhtymän kattava laaja ja perusteellinen valmisteluprosessi. Tällä perusteella kirkkovaltuusto katsoo, että seurakuntaneuvostoja on asiassa kertaalleen kuultu kirkkojärjestyksen 13 luvun 1 §:n 2 momentin tarkoittamalla tavalla eikä kirkkojärjestyksen 13 luvun 2 §:n tarkoittamaa selvitystyötä ole enää tarpeen käynnistää. Kaikkien seurakuntaneuvostojen lausunnot on liitetty yhteisen kirkkovaltuuston lausuntoon.

Yhteisen kirkkovaltuuston lausunnon pohjalla on yhteisen kirkkovaltuuston esitys. Yhteisen kirkkoneuvostossa lausunnon pohjalla taasen oli hallintojohtajan päätösesitys, joka hyväksyttiin äänestyksen jälkeen äänin 9–4.

Vastaesityksenä oli esitys, jossa todetaan seuraavaa:

”Viitaten Alavan seurakunnan seurakuntaneuvoston omassa lausunnossaan antamiin perusteluihin Kuopion ev.lut. seurakuntayhtymä puoltaa Männistön, Puijon ja Tuomiokirkkoseurakunnan tekemiä aloitteita kuitenkin siten muutettuina, että Alavan seurakunta säilyttää itsenäisyytensä, kun Männistön ja Puijon seurakunnat lakkautetaan 31.12.2022 ja liitetään Kuopion Tuomiokirkkoseurakuntaan. Näin yhtymän seurakunnista Alavan, Kallaveden ja Järvi-Kuopion seurakunnat jatkavat edelleen itsenäisinä ja liitoksen jälkeen neljä seurakuntaa, Tuomiokirkkoseurakunta, Alavan seurakunta, Kallaveden seurakunta ja Järvi-Kuopion seurakunta muodostavat seurakuntayhtymän. Tehtyjien aloitteiden kohdat 3-5 muuttuvat vastaavasti.”

Yhteisessä kirkkovaltuustossa tehtiin vastaava vastaesitys kuin yhteisessä kirkkoneuvostossa. Yhteisen kirkkoneuvoston päätösesitys hyväksyttiin äänin 35–12 yhteisen kirkkovaltuuston lausunnoksi.

Lausunnon liitteenä toimitettiin:

- valtuustoaloite (liite 1),
- rakenneselvitystyöryhmän loppuraportti liitteineen (liite 2),
- rakenneselvitystyöryhmän lisäraportti liitteineen (liite 3),
- Männistön seurakunnan seurakuntaneuvoston aloite (liite 4),
- Puijon seurakunnan seurakuntaneuvoston aloite (liite 5), Tuomiokirkkoseurakunnan seurakuntaneuvoston aloite (liite 6),
- Alavan seurakunnan seurakuntaneuvoston lausunto (liite 7),
- Kallaveden seurakunnan seurakuntaneuvoston lausunto (liite 8) ja
- Järvi-Kuopion seurakunnan seurakuntaneuvoston lausunto (liite 9).

Kuulemiset

Seurakuntaneuvostojen kuuleminen

Tuomiokapitulin on kuultava aloitteesta niiden seurakuntien ja seurakuntayhtymien kirkkovaltuustoja, seurakuntaneuvostoja ja yhteisiä kirkkovaltuustoja, joita ehdotettu seurakuntajaon muutos koskee.

Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli

10.6.2021

Koska Männistön ja Puijon seurakuntien sekä Tuomiokirkkoseurakunnan seurakuntaneuvostot ovat tehneet seurakuntajaon muuttamisesta aloitteet yhdessä, Männistön ja Puijon seurakuntien sekä Tuomiokirkkoseurakunnan enempi kuuleminen ei tältä osin ole tarpeen.

Tuomiokapituli on kiinnittänyt huomiota siihen, että seurakuntayhtymän yhteisen kirkkovaltuuston toimittamat liitteet 7–9 eivät ole Alavan, Järvi-Kuopion ja Kallaveden seurakuntien seurakuntaneuvoston lausuntoja Männistön, Puijon ja Tuomiokirkkoseurakuntien aloitteisiin vaan lausuntoja yhteiselle kirkkovaltuustolle seurakuntarakenneasiassa.

Yhtymän lausunnon liitteenä mainitussa Alavan seurakuntaneuvoston lausunnossa (liite 7) on kyse seurakuntaneuvoston 13.1.2021 § 7 tekemästä päätöksestä, jossa Alavan seurakunta on päättänyt pysyä itsenäisenä seurakuntarakennemuutosprosessissa. Lausunnossa ei oteta kantaa Männistön ja Puijon seurakuntien sekä Tuomiokirkkoseurakunnan seurakuntaneuvostojen tekemiin aloitteisiin, jossa muun muassa Alavan seurakunta lakkautetaan.

Yhtymän lausunnon liitteenä mainitussa Järvi-Kuopion seurakuntaneuvoston lausunnossa on kyse seurakuntaneuvoston 13.1.2021 § 8 antamasta lausunnosta, jossa se esittää pysyvänsä seurakuntarakenteen muutosprosessissa itsenäisenä seurakuntana. Myös yhtymän lausunnon liitteenä mainitussa Kallaveden seurakuntaneuvoston lausunnossa (liite 8) on kyse seurakuntaneuvoston 13.1.2021 § 7–9 antamasta lausunnosta, jossa se esittää pysyvänsä seurakuntarakenteen muutosprosessissa itsenäisenä seurakuntana. Järvi-Kuopion ja Kallaveden lausunnoissa ei ole otettu kantaa tehtyihin seurakuntarakennemuutosaloitteisiin eikä niiden aiheuttamiin vaikutukseen yhtymän toimielinten kokoonpanoon.

Tuomiokapituli päätti 4.3.2021 47 §:ssä varata Alavan, Kallaveden ja Järvi-Kuopion seurakuntien seurakuntaneuvostoille mahdollisuuden tulla kuulluiksi tehdyistä aloitteista seuraavasti:

”1. Kuopion seurakuntayhtymään kuuluvalla Alavan seurakunnan seurakuntaneuvostolle mahdollisuuden tulla kuulluksi Männistön ja Puijon seurakuntien sekä Tuomiokirkkoseurakunnan seurakuntaneuvostojen aloitteista, jotka koskevat Alavan seurakunnan lakkauttamista. Aloitteiden mukaan Alavan, Männistön ja Puijon seurakunnat lakkautetaan ja liitetään 1.1.2023 alkaen Kuopion Tuomiokirkkoseurakuntaan. Uusi Tuomiokirkkoseurakunta kuuluisi Kuopion seurakuntayhtymään.

2. Kuopion seurakuntayhtymään kuuluville Kallaveden ja Järvi-Kuopion seurakuntien seurakuntaneuvostoille mahdollisuuden tulla kuulluksi Männistön ja Puijon seurakuntien sekä Tuomiokirkkoseurakunnan seurakuntaneuvostojen aloitteista, joilla on vaikutusta yhtymän seurakuntarakenteeseen ja seurakuntayhtymän toimielinten kokoonpanoon. Aloitteiden mukaan Alavan, Männistön ja Puijon seurakunnat lakkautetaan ja liitetään 1.1.2023 alkaen Kuopion Tuomiokirkkoseurakuntaan. Uusi Tuomiokirkkoseurakunta kuuluisi Kuopion seurakuntayhtymään.”

Päätöksessään tuomiokapituli totesi, että seurakuntaneuvostojen lausunnot tulee toimittaa 16.4.2021 mennessä tuomiokapitulille. Lisäksi tuomiokapituli ilmoitti hallintolain 33 §:n 2 momentin nojalla, ettei määräajan noudattamatta jättäminen estä asian ratkaisemista.

Tuomiokapitulille on toimitettu seuraavat lausunnot:

- Alavan seurakunnan seurakuntaneuvoston lausunto 15.4.2021 § 45,

Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli

10.6.2021

- Järvi-Kuopion seurakunnan seurakuntaneuvoston lausunto 16.3.2021 § 43 ja
- Kallaveden seurakunnan seurakuntaneuvoston lausunto 17.3.2021 § 61.

Seurakuntayhtymän yhteisen kirkkovaltuuston kuuleminen

Alavan, Männistön ja Puijon seurakunnat sekä Tuomiokirkkoseurakunta ovat Kuopion seurakuntayhtymän seurakuntia. Seurakuntayhtymään kuuluvat myös Kallaveden ja Järvi-Kuopion seurakunnat. Kuopion seurakuntayhtymän yhteinen kirkkovaltuusto on antanut rakennemuutosaloitteista lausunnon, josta sen kuuleminen ei ole enää tarpeellista.

Pyydetyt selvitykset

Tuomiokapituli pyysi Kuopion seurakuntayhtymältä 6.4.2021 päivätyllä kirjeellä lisäselvitystä. Seurakuntayhtymää pyydettiin toimittamaan viimeisen viiden vuoden tilinpäätökset tilintarkastajan lausuntoineen, kiinteistöselvitys, kiinteistöstrategia ja muut rakennemuutoksen yhteydessä mahdollisesti tehdyt selvitykset. Lisäksi pyydettiin selvitystä kiinteistöjen korjausvelasta sekä arviot jäsenkehityksestä, talouden kehityksestä, syntyvistä säästöistä kolmen ja neljän seurakunnan mallissa nykyiseen rakenteeseen verrattaessa vuoteen 2040 asti sekä nykyisen rakenteen, kolmen seurakunnan ja neljän seurakunnan rahanjakomalleista. (Selvityspyyntö liitteenä).

Seurakuntayhtymän yhteinen kirkkoneuvosto toimitti 27.4.2021 lisäselvityksensä.

Sovellettavat säännökset

Kirkkolain 13 luvun 1 §:n mukaan aloitteen seurakuntajaon muuttamiseksi voi tehdä seurakunnan kirkkovaltuusto tai kunkin seurakunnan seurakuntaneuvosto sekä tuomiokapituli tai piispa.

Kirkkojärjestyksen 13 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan seurakuntajaon muuttamista koskeva aloite lähetetään tuomiokapitulille. Seurakuntaneuvoston aloite lähetetään yhteiselle kirkkovaltuustolle, jonka on lähetettävä se tuomiokapitulille oman lausuntonsa ohessa.

Kirkkojärjestyksen 13 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomiokapitulin on kuultava aloitteesta niiden seurakuntien ja seurakuntayhtymien kirkkovaltuustoja, seurakuntaneuvostoja ja yhteisiä kirkkovaltuustoja, joita ehdotettu seurakuntajaon muutos koskee. Jos tuomiokapituli pitää aloitetta ilmeisesti epätarpeelliseksi, se voi palauttaa aloitteen sen tekijälle. Jollei tuomiokapituli palauta aloitetta tai jos palautettu aloite saatetaan uudelleen vireille, tuomiokapituli hankkii aloitteesta 2 §:ssä tarkoitetut selvitykset ja kuultuaan tarvittaessa uudelleen edellä mainittuja toimielimiä lähettää asiakirjat oman lausuntonsa ohella kirkkohallitukselle.

Asian käsittely

Tuomiokapitulin tulee käsitellä Männistön ja Puijon seurakuntien sekä Tuomiokirkkoseurakunnan seurakuntaneuvostojen kirkkolain 13 luvun 1 §:n mukaiset aloitteet seurakuntajaon muuttamisesta. Seurakuntien aloitteet ovat samansisältöiset.

Seurakuntaneuvostojen aloitteet on toimitettu Kuopion seurakuntayhtymälle. Kuopion seurakuntayhtymän yhteinen kirkkovaltuusto on antanut asiassa lausuntonsa.

Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli

10.6.2021

Tuomiokapituli on kuullut aloitteesta Alavan seurakunnan seurakuntaneuvostoa. Alavan seurakunnan seurakuntaneuvosto on antanut lausunnon, jossa se on päättänyt pysyä itsenäisenä seurakuntana. Päätös syntyi äänestyksellä 12–3.

Tuomiokapituli on kuullut aloitteesta myös Järvi-Kuopion ja Kallaveden seurakuntien seurakuntaneuvostoja. Järvi-Kuopion seurakunnan seurakuntaneuvosto puoltaa kolmen seurakunnan mallia. Päätökseen jätettiin eriävä mielipide. Kallaveden seurakunnan seurakuntaneuvosto kannatti kolmen seurakunnan mallia. Kallavedelle päätös syntyi äänestyksen jälkeen 11–5.

Aloitteen tehneitä seurakuntia ei ole tarpeellista kuulla enempää, koska aloitteet ovat samanlaiset. Yhteinen kirkkovaltuusto on antanut lausuntonsa, joten sitä ei ole tarpeen kuulla tässä yhteydessä.

Tuomiokapituli on pyytänyt seurakuntayhtymältä asiakirjatäydennystä ja lisäselvitystä tilinpäätökseen, kiinteistöihin, talouden kehitykseen, jäsenkehitykseen, rakenneuudistuksesta syntyviin säästöihin ja rahanjakomalliin liittyen.

Kirkkojärjestyksen 13 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan, jos tuomiokapituli pitää aloitetta ilmeisesti epätarkoituksenmukaisena, se voi palauttaa aloitteen sen tekijälle. Jollei tuomiokapituli palauta aloitetta tai jos palautettu aloite saatetaan uudelleen vireille, tuomiokapituli hankkii aloitteesta 2 §:ssä tarkoitetut selvitykset ja kuultuaan tarvittaessa uudelleen edellä mainittuja toimielimiä lähettää asiakirjat oman lausuntonsa ohella kirkkohallitukselle.

Tuomiokapitulin tehtävänä on tutkia seurakuntarakennemuutosta koskevan aloitteen tarkoituksenmukaisuus. Männingin ja Puijon seurakuntien sekä Tuomiokirkkoseurakunnan aloitteita tulee arvioida tarkoituksenmukaisuusnäkökulmasta seurakuntien näkökulmasta. Tällöin arvioidaan esitetyn rakennemuutoksen tarkoituksenmukaisuutta ennen kaikkea seurakuntien toiminnan, hallinnon ja talouden kannalta. Aloite on ilmeisen epätarkoituksenmukainen, kun se ei ole tarkoituksenmukainen seurakuntien toiminnan, hallinnon tai toiminnan kannalta.

Kirkkohallitus on yleiskirjeen 21/2016 liitteenä julkaissut ohjeen ”Seurakuntajaon muutosta ja seurakuntayhtymän perustamista koskeva hallinnollinen ohjeistus”. Ohjeistus sisältää niin sanotut puuttumiskynnykset seurakunnan toiminnan, hallinnon ja talouden osalta.

Tarkoituksenmukaisuus seurakunnan toiminnan ja hallinnon näkökulmasta

Seurakunnan tehtävät

Kirkkolaki määrittää seurakunnan tehtävät. Toimiakseen itsenäisenä seurakuntana seurakunnan tulee pystyä hoitamaan kirkkolain 4 luvun 1 §:ssä seurakunnalle säädetyt tehtävät. Seurakunta huolehtii jumalanpalvelusten pitämisestä, kasteen ja ehtoollisen toimittamisesta sekä muista kirkollisista toimituksista, kristillisestä kasvatuksesta ja opetuksesta, sielunhoidosta, diakoniasta ja lähetystyöstä sekä muista kristilliseen sanomaan perustuvista julistus- ja palvelutehtävistä.

Kirkkojärjestyksessä 2–4 luvuissa annetaan tarkempia määräyksiä jumalanpalveluksista, kirkollisista toimituksista ja seurakunnan muusta toiminnasta.

Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli

10.6.2021

Aloitteissa tai niiden pohjalla olevassa rakenneselvityksessä ei tuoda esille seikkoja, jotka osoittaisivat, etteivät liitoseurakunnat tai jokin niistä pysty toteuttamaan kirkkolain ja kirkkojärjestyksen edellyttämiä seurakunnan tehtäviä.

Tuomiokapituli katsoo, että seurakuntien tehtävät tulevat nykyisin rakennemuutosaloitteessa mainituissa seurakunnissa hoidettua kirkkolain ja kirkkojärjestyksen mukaisesti.

Nykyisen seurakuntarakenteen hyvät puolet

Rakenneselvityksen mukaan nykyisen rakenteen hyvinä puolina työntekijät ovat pitäneet seurakuntien toiminnan paikallisuutta, verkostoitumista paikallisiin toimijoihin, seurakuntalaisille tutuksi tulevia työntekijöitä, seurakuntalaisten identifioitumista kotiseurakuntaan, joustavia työyhteisöjä ja niiden yhteenkuuluvuutta, moniammatillisuutta ja seurakuntien profiloitumista omanlaisiksi yksiköiksi.

Luottamushenkilöt pitivät seurakuntayhtymän nykyisen rakenteen hyvinä puolina työntekijöiden sitoutumista omaan seurakuntaansa, seurakuntalaisten hyviä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia, seurakuntien omaleimaisuutta ja lähiyhteisöjä.

Vastaukset osoittavat, että nykyinen seurakuntarakenne on seurakunnan perustyössään toimiva ratkaisu, joka mahdollistaa seurakuntalaisille tuttujen ja moniammatillisten työntekijöiden kohtaamisen kotiseurakunnassaan. Seurakuntarakenne mahdollistaa eri tavoin profiloituneet seurakunnat.

Aloitteissa tuodaan esille seikkoja, jotka toteutuvat jo nykyisellä seurakuntarakenteella: jumalanpalvelusyhteisöt, yksiköt eivät ole liian suuria, moniammatillinen työote, verkostoituminen paikallisten toimijoiden kanssa, seurakuntien omaleimaisuus, seurakuntalaisilla vaikutusmahdollisuudet ja lähikirkkojen ympärillä sykkivä alueellinen työ.

Alavan seurakunnan lausunnossa todetaan, että *"Paikallinen kotiseutuidentiteetti voi parhaimmillaan tukea seurakuntalaisia hengellisesti. Sen juuret ovat vahvasti teologiassa, joka tukee yhteen tulemistä ja yhteen kokoontumisen ajatusta."*

Tuomiokapituli katsoo, että aloitteissa esiin tuodut lukuisat seikat toteutuvat jo nykyisellä seurakuntarakenteella eikä niillä voida perustella toimivien seurakuntien lakkauttamista ja niiden alueiden liittämistä Tuomiokirkkoseurakuntaan.

Nykyisen seurakuntarakenteen haasteet

Rakenneselvityksen mukaan nykyisen rakenteen haasteiksi työntekijät mainitsivat epätasaisen palvelun saamista eri seurakunnissa, toimintojen päällekkäisyyttä, hitaan päätöksenteon ja suuriin tapahtumiin ei osallistuta.

Luottamushenkilöt pitivät seurakuntayhtymän nykyisen rakenteen haasteina hidasta ja raskasta päätöksentekoa, työvoimaresurssien huonoa liikuteltaavuutta ja taloustilanteen heikkenemistä maininnalla "Supistuksia on vaikea tehdä, kun kaikki vartioivat omaa reviiriään".

Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli

10.6.2021

Molemmat tahot näkevät haasteena päätöksenteon hitauden. Tuomiokapituli katsoo, että esitetyllä rakennemallilla ei tähän saada muutosta, koska se ei poista paikallisseurakunnan ja seurakuntayhtymän toimielimiä.

Työntekijöiden vastauksissa mainittu epätasaisen palvelun saamisen tuodaan esille aloitteissa. Aloitteissa todetaan, että kolmen seurakunnan mallissa syntyisi seurakunta, joka pystyisi palvelemaan tasapuolisesti alueen väestöä. Rakenneselvityksestä tai aloitteista ei ilmene, missä kohden seurakuntalaisten tai alueen väestön palveleminen ei ole tasapuolista.

Tuomiokapituli katsoo, että seurakuntien omaleimaisuus antaa seurakunnalle, jumalanpalvelukset ja kirkolliset toimitukset poislukien, mahdollisuuden palvella lapsiperheitä, nuoria, työkäisiä kuin vanhusväestöä eri tavoin ja erilaisella mittakaavalla kirkkolain ja kirkkojärjestyksen määräykset täyttäen. Jos kaikkia seurakuntayhtymään kuuluvien seurakuntien jäseniä tai yhtymän alueella asuvia halutaan palvella jollakin seurakuntatyön saralla samalla tavoin ja tasapuolisesti, tulisi seurakuntarakenteen muuttamisen sijaan harkita palvelun tarjoamista seurakuntayhtymän taholta yhteisten työmuotojen kautta.

Jäsenmäärän kehitys

Kuopion seurakuntayhtymän seurakuntien jäsenmäärä 31.12.2020 oli 87 153 henkilöä. Seurakuntien jäsenmäärä on vuodesta 2015 (91 590) vuoteen 2020 laskenut 4 437 henkilöllä (4,8 %).

Kirkon tilastosivuilla on jäsenennuste vuosille 2021–2040. Se poikkeaa Kuopion seurakuntayhtymältä saadusta ennusteesta ja on yhtymän ennustetta positiivisempi. Kirkon jäsenennusteessa on arvioitu Kuopion seurakuntayhtymän seurakunnissa olevan vuonna 2021 86 088 jäsentä. Ennusteen mukaan kirkkoon kuuluisi tuolloin 68,8 % alueen väestöstä.

vuosi	2021	2022	2023	2024	2025	2030	2035	2040
jäsenmäärä	86 088	85 011	83 969	82 928	81 897	76 816	71 318	65 586
kirkkoon kuuluvuus %	68,8	67,8	66,9	65,9	65,0	60,7	56,4	52,5

Vuonna 2030 seurakuntalaisia olisi 76 816 ja kirkkoon kuuluisi alueen väestöstä 60,7 %. Muutos vuodesta 2021 vuoteen 2030 olisi 10 337 henkilöä (11,9 %). Vuonna 2040 seurakuntalaisia olisi 65 586 ja kirkkoon kuuluisi 52,5 % alueen väestöstä. Muutos seurakuntalaisten määrässä vuodesta 2021 vuoteen 2040 olisi 21 567 (24,7 %).

Vuoden 2020 jäsenmäärät Kuopion seurakuntayhtymän seurakunnissa ovat seuraavat: Alava 13 857, Järvi-Kuopio 15 521, Kallavesi 26 297, Männistö 8 418, Puijo 10 634 ja Tuomiokirkkoseurakunta 12 426.

Seurakuntayhtymän ennusteessa kaikkien seurakuntien jäsenmäärät laskevat. Vuonna 2030 jäsenmäärät olisivat seuraavat: Alava 12 993, Järvi-Kuopio 10 021, Kallavesi 23 600, Männistö 7 133, Puijo 9 648 ja Tuomiokirkkoseurakunta 11 590. Vuonna 2040 jäsenmäärät olisivat seuraavat: Alava 10 878, Järvi-Kuopio 7 650, Kallavesi 20 712, Männistö 5 972, Puijo 8 526 ja Tuomiokirkkoseurakunta 10 410.

Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli

10.6.2021

Kirkon tilastoennusteessa tai seurakuntayhtymän jäsenennusteessa ei ole otettu huomioon kaupunkialueen suunnittelemaa täydennys- eikä uudisrakentamista ja sen vaikutusta seurakuntien jäsenkehitykseen. Esimerkiksi Alavan seurakunnan lausunnosta ilmenee, että yksistään Alavan seurakunnan väestöpohja tulee laajentumaan rakentamisen myötä siten, että alueella asuisi noin 38 000 henkeä 2030-luvun jälkipuolella. Nykyinen kirkkoon kuulumiskehitys huomioon ottaen seurakuntalaisten määrä Alavassa kasvaisi tällöin 13 900:sta noin 20 000:een.

Seurakunnan jäsenten määrä tulee viimevuosien jäsenkehityksen perustella vähenemään, mutta sen suuruutta on vaikea ennustaa. Tätä osoittaa Covid-19-pandemian aikana on havaittu jäsenkehityksen muutos: muuttoliikkeen hidastuminen, kirkosta erojen vähentyminen ja kirkkoon liittymisten maltillinen lisääntyminen. Kaupunkialueiden kehityksellä on vaikutusta seurakuntien jäsenmäärään. Voimakas rakentaminen tuo alueelle lisää asukkaita ja siten myös seurakuntalaisia niin yhtymän sisältä kuin ympäristöseurakunnista.

Tuomiokapituli katsoo, että Alavan, Männistön ja Puijon seurakunnat sekä Tuomiokirkkoseurakunta ovat kaikki keskisuuria seurakuntia. Seurakunnan jäsenmäärän muutokset eivät puolla seurakuntaliitosta Alavan seurakunnan osalta. Männistön ja Puijon seurakuntien jäsenmäärän väheneminen voisi puoltaa lähitulevaisuudessa näiden kahden seurakunnan yhdistämistä tai liittämistä Tuomiokirkkoseurakuntaan. Myös Järvi-Kuopion seurakunnan jäsenmäärän lasku voi tulevaisuudessa antaa aihetta toimenpiteisiin.

Hallinnon tarkastelua

Tuomiokapitulille suunnattu kirkkohallituksen ohjeistus niin sanotuista puuttumiskynnyksistä tarkastelee seurakunnan hallintoa muutaman eri mittarin avulla. Mittareina mainitaan muun muassa toistuvat hallinnolliset virheet. Aloitteissa, lausunnoissa tai niiden liitteissä ei tuoda esille rakennemuutos-seurakuntia koskevia hallinnollisia virheitä tai laiminlyöntejä. Niitä ei ole tuomiokapitulinkaan tiedossa.

Aloitteiden mukaan kolmen seurakunnan malli mahdollistaisi myös sen, että joitakin nykyään seurakuntayhtymän yhteisinä työmuotoina hoidettavia tehtäviä voidaan hoitaa osana keskustan seurakuntatyötä kaikkien yhtymään kuuluvien seurakuntien hyväksi. Rakenneselvitystyöryhmän esityksissä kolmen seurakunnan mallista esitetään kaksi eri hallintokaaviota. Mallissa a yhteisten työmuotojen johto ja työmuodot ovat sijoitetut yhtymän alaisuuteen. Mallissa b yhteisten työmuotojen johto ja työmuodot ovat sijoitetut Tuomiokirkkoseurakunnan alaisuuteen. Jälkimmäinen vaihtoehto keskittää valtaa Tuomiokirkkoseurakunnan kirkkoherrana toimivalle tuomiorovastille ja seurakuntaneuvostolle. Tuomiokirkkoseurakunnan tekemää yhteistä seurakuntatyötä olisivat ”yhteinen kasvatus”, yhteinen palvelu, yhteinen lähetys ja kansainvälinen työ, yhteinen musiikkityö, oppilaitostyö, sairaalasielunhoito ja perheneuvonta.

Alavan seurakunnan lausunnossa todetaan, että *”kolmen seurakunnan mallissa osa työntekijöiden työpanoksesta suuntautuu sektoreihin ja vielä määrittämättömiin projekteihin eikä rakenna alueellista yhteisöä.”*

Tuomiokapituli katsoo, että eri seurakuntien alueella hoidettavia yhteisten työmuotojen tehtäviä ei tule keskittää yhden yksittäisen seurakunnan johdon alaisuuteen. Seurakunnan itsenäisyys edellyttää, että sillä tulee olla tosiallinen mahdollisuus vaikuttaa alueellaan tehtävään seurakunnalliseen työhön. Jos

Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli

10.6.2021

yhteisten työmuotojen työt keskitetään esitetyllä tavalla Tuomiokirkkoseurakuntaan tarkoittaisi tämä sitä, ettei Järvi-Kuopion ja Kallaveden seurakunta voisi luottamushenkilöidensä tai viranhaltijoidensa (lähinnä kirkkoherran) kautta vaikuttaa alueellaan tehtävään seurakunnalliseen työhön.

Luottamushenkilöiden määrä

Kuopion seurakuntayhtymän kirkkovaltuustossa on 51 vaaleilla valittua luottamushenkilöä. Aloitteiden mukainen seurakuntarakenteen muutos ei muuttaisi yhteiseen kirkkovaltuustoon valittujen luottamushenkilöiden määrää. Heitä olisi edelleen 51.

Yhteisen kirkkoneuvoston luottamushenkilöiden määrästä päätetään ohjesäännössä. Yhteisen kirkkovaltuuston valitsemissa luottamushenkilöitä on yhteisessä kirkkoneuvostossa varapuheenjohtajan lisäksi vähintään 5 ja enintään 15. Kuopion seurakuntayhtymän yhteisessä kirkkoneuvostossa on tällä hetkellä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi 11 jäsentä. Seurakuntarakenneuudistuksen myötä yhteisen kirkkoneuvoston luottamushenkilöiden määrässä saattaa tapahtua muutos, kun yhteinen kirkkovaltuusto päättää yhteisen kirkkoneuvoston ohjesäännöstä.

Seurakuntaneuvostoissa on yhteensä 84 luottamushenkilöpaikkaa. Kussakin kuudessa seurakunnassa tulisi seurakuntaneuvostoissa vaaleilla valittuja luottamushenkilöitä olla seurakunnan väkiluvun mukaan seuraavasti: Alava 14, Järvi-Kuopio 14, Kallavesi 16, Männistö 12, Puijo 14 ja Tuomiokirkkoseurakunta 14.

Aloitteissa mainituissa neljässä seurakunnassa on toimivat seurakuntaneuvostot. Kahdessa seurakuntaneuvostossa on vuoden 2020 aikana jouduttu tilanteeseen, jossa seurakuntaneuvosto ei voi kokoontua täysilukuisena. Tuomiokirkkoseurakunnan seurakuntaneuvostossa oli vuonna 2018 sopuvaalit ja 14 luottamushenkilöä aloitti toimintansa vuoden 2019 alusta. Koska kaksi luottamushenkilöä on jättänyt tehtävänsä eikä heillä ole varahenkilöitä, on seurakuntaneuvostossa vuoden 2021 alusta vain 12 luottamushenkilöä. Myös Männistön seurakunnassa seurakuntaneuvoston luottamushenkilöpaikat on täytetty vuonna 2020 vajaalukuisina. Seurakuntaneuvostossa on 12 luottamushenkilön sijasta 11. Seurakuntaneuvoston vajaajäsenisyys voi seuravalla vaalikaudella toistuessaan muodostua puuttumiskynnykseksi.

Aloitteen mukaisella rakennemuutoksella olisi vaikutusta seurakuntaneuvostojen määrään. Koska seurakuntaneuvostojen määrä vähenisi kolmella tarkoittaisi tämä vaaleilla valittujen luottamushenkilöiden vähentymistä. Uuden Tuomiokirkkoseurakunnan seurakuntaneuvostossa olisi 16 vaaleilla valittua luottamushenkilöä.

Järvi-Kuopion ja Kallaveden luottamushenkilöiden määrä pysyisi seurakuntaneuvostossa samana, mikäli seurakunnan väkimäärässä ei tapahdu suuria muutoksia. Järvi-Kuopiossa luottamushenkilöitä olisi edelleen 14 ja Kallavedellä 16.

Seurakuntaneuvostoissa luottamushenkilöitä olisi liitoksen jälkeen 46, joten luottamushenkilöpaikkojen määrä vähenisi seurakuntaliitosten myötä 38:llä.

Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli

10.6.2021

Tuomiokapituli ei pidä esitettyjä aloitteita hallinnollisesti tarkoituksenmukaisina, koska seurakuntalaisten tosiasialliset vaikutusmahdollisuudet oman seurakuntansa hallintoon vähenevät oleellisesti rakennemuutoksen myötä. Rakenneselvityksessä mainitut alueelliset toimielimet eivät ole nykyisen kirkkolain tuntemia virallisia demokraattisesti valittuja päätöksentekuelimiä.

Toteutuessaan muutos vähentäisi merkittävästi luottamushenkilöinä toimivien seurakuntalaisten määrää ja keskittäisi päätösvaltaa aiempaa harvemmille. Tämä olisi omiaan heikentämään seurakuntalaisten osallisuutta ja lähidemokratiaa. Tällainen kehityskulku näyttäisi varsin ongelmalliselta, varsinkin kun otetaan huomioon, että viime vuosina seurakuntalaisten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia on pyritty päinvastoin vahvistamaan.

Ongelmat seurakuntayhtymän päätöksenteossa

Tuomiokapituli kiinnittää seurakuntayhtymän huomiota sen ongelmaan tehdä vaikeita päätöksiä niin rahanjakomallin, kiinteistöjen supistamisen kuin henkilöstön vähentämisen osalta. Yhtymän virkamiesten tehtävänä on valmistella vastuualueeseensa liittyvät päätösesitykset. Luottamushenkilöiden velvollisuus on katsoa koko yhtymän etua ja olla valmiit tekemään vaikeitakin päätöksiä.

Kyse ei ole rakenneseurakuntiin kohdistuvasta hallinnollisesta toimimattomuudesta. Tuomiokapituli katsoo, että aloitteiden mukainen seurakuntarakenteen muutos ei poista seurakuntayhtymään liittyviä päätöksenteon ongelmia.

Tarkoituksenmukaisuus talouden näkökulmasta

Aloitetta perustellaan erityisesti Kuopion seurakuntayhtymän heikolla taloustilanteella. Aloitteista käy ilmi, että seurakunnat ja seurakuntayhtymä ovat tietoisia siitä, että yhtymän talous on vakaalla pohjalla. Toisaalta tiedostetaan, että talous tulee kiristymään. Syinä talouden kiristymiselle mainitaan kirkosta eroamiset, suuri kiinteistömassa ja investointitarpeet.

Talouden tarkastelu puuttumiskynnysmittarien avulla

Tuomiokapitulille suunnattu kirkkohallituksen ohjeistus niin sanotuista puuttumiskynnysistä tarkastelee seurakunnan / seurakuntayhtymän taloutta seitsemän eri mittarin avulla.

1. Tilinpäätösten mukaan seurakuntayhtymän vuosikate ja poistot ovat olleet seuraavat:

	vuosikate	poistot
vuosi 2020	5 089 000 euroa	1 822 000 euroa
vuosi 2019	3 878 000 euroa	2 135 000 euroa
vuosi 2018	1 095 000 euroa	2 010 000 euroa
vuosi 2017	2 750 000 euroa	1 992 000 euroa
vuosi 2016	1 817 000 euroa	1 976 000 euroa
vuosi 2015	2 177 000 euroa	1 570 000 euroa
vuosi 2014	2 268 000 euroa	1 500 000 euroa
vuosi 2013	2 351 000 euroa	1 488 000 euroa

Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli

10.6.2021

Seurakuntayhtymän vuosikate on kattanut poistot vuosien 2013–2015, 2017 ja 2019–2020 aikana.

2. Seurakuntayhtymän taseessa ei ole kertynyttä alijäämää. Taseeseen on eri vuosina kirjattu yli-/alijäämää seuraavasti:

vuosi 2020	ylijäämää	3 365 000 euroa
vuosi 2019	ylijäämää	1 846 000 euroa
vuosi 2018	alijäämää	811 000 euroa
vuosi 2017	ylijäämää	876 000 euroa
vuosi 2016	alijäämää	20 000 euroa
vuosi 2015	ylijäämää	580 000 euroa
vuosi 2014	ylijäämää	1 797 000 euroa
vuosi 2013	ylijäämää	2 159 000 euroa

Viimeisten 8 vuoden aikana seurakuntayhtymän taseeseen on kertynyt ylijäämää kuutena vuotena. Kahtena vuotena (2016 ja 2018) taseeseen on kertynyt alijäämää.

3. Kirkollisveroprosentti on 1,5 %.

4. Veroprosentti on ollut sama vuodesta 2011 alkaen.

5. Maksuvalmius eli rahavarojen riittävyys on seurakuntayhtymässä ollut hyvä. Vuoden lopussa 2020 rahavarojen riittävyys oli 253 päivää, kun se aiempina vuosina on ollut 187 (2019), 171 (2018) ja 177 (2017).

6. Edellä olevien tietojen pohjalta seurakuntayhtymän maksuvalmius ei ole kahden tai useamman vuoden aikana heikentynyt vaan se on parantunut tai pysynyt lähes samana.

7. Seurakuntayhtymän henkilöstömenot tuloslaskelman mukaan ja henkilöstön määrät tasekirjojen pohjalta ovat seuraavat:

Vuosi	Henkilöstömenot	Palvelus- suhteet	Henkilöstön määrä		
			srkyht	srk	yht
2020	12 454 000 euroa	293	125	164	289
2019	13 016 000 euroa	278	126	169	295
2018	13 023 000 euroa	292	114	148	262
2017	13 427 000 euroa	291	115	151	266
2016	13 674 000 euroa	299	122	152	274

Henkilöstömenojen määrä on vuodesta 2016 vuoteen 2020 vähentyneet noin 1 200 000 euroa. Vuoden 2020 osalta on huomioitava koronarajoitusten vaikutus palkkakuluihin. Vuodesta 2016 vuoteen 2019 henkilöstökulut ovat pienentyneet noin 650 000 euroa. Henkilöstön määrä / palvelussuhteiden määrä ei ole tarkastelujaksolla vähentynyt, kuten alla olevasta taulukosta käy ilmi. Henkilöstömenojen määrän vähentyminen selittyy osittain määrärajoitusten ja osa-aikaisten työntekijöiden lisääntymisellä. Kokoaikaisessa palvelussuhteessa oli vuonna 2016 90 % ja vuonna 2020 84 % henkilöstöstä.

Aloitteissa tai rakenneselvityksessä ei esitetä, miten henkilöstöä tulnaisiin rakennemuutosten myötä jälkeen vähentämään.

Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli

10.6.2021

Edellä esitetystä käy ilmi, että seurakuntayhtymän taloutta on hoidettu hyvin ja se on vakaalla pohjalla. Seurakuntayhtymän talous oli 3,36 miljoonaa euroa ylijäämäinen vuonna 2020 ja 1,85 miljoonaa euroa ylijäämäinen vuonna 2019.

Puuttumiskynnysten taloudellisilla mittareilla ei ole perusteita yhdistää seurakuntia Kuopion seurakuntayhtymässä aloitteissa esitetyllä tavalla.

Edellä mainittujen puuttumiskynnysten mittareiden lisäksi on aiheellista tarkastella seurakuntayhtymän verotuottojen ja valtionrahoitusosuuden kehittymistä, kiinteistöstrategioita ja investointisuunnitelmia.

Verotuottojen ja valtionrahoitusosuuden kehittyminen

Aloitteissa todetaan jäsenmäärän laskun vaikuttavan seurakuntayhtymän talouteen tätä heikentävästi. Rakenneselvityksen yhteydessä ei kuitenkaan ole selvitetty verotuottojen ja valtionrahoitusosuuden kehitystä eikä sen pohjalta tehty ennusteita tulevaisuuteen.

Verotuottojen ja valtionrahoitusosuuden kehittymistä voidaan tarkastella vuodesta 2016, jolloin yhtymään kuuluivat nykyiset seurakunnat ja valtionrahoitusjärjestelmä aloitettiin. Vuoden 2016 osalta verotuotot sisältävä niin sanotut yhteisöverotuottojen hännät.

vuosi	verotuotot	valtionrahoitus
2020	20 425 000 euroa	2 399 000 euroa
2019	20 054 000 euroa	2 358 000 euroa
2018	19 440 000 euroa	2 401 000 euroa
2017	20 101 000 euroa	2 395 000 euroa
2016	20 497 000 euroa	2 388 000 euroa

Tarkasteltaessa verotuottojen ja valtionrahoitusosuuden yhteiskehitystä Kuopion seurakuntayhtymässä voidaan todeta, että vuodesta 2018 lähtien verotuottojen ja valtionrahoituksen yhteenlaskettu euromäärä ei ole laskenut. Verotuotot ovat nousseet vuoden 2018 tasosta noin miljoonalla eurolla. Tätä ennen ne laskivat vuoden 2016 tasosta noin miljoonalla eurolla. Vuoden 2016 verotulot ovat 72 000 euroa suuremmat kuin vuoden 2020 verotulot.

Valtionrahoitusosuus on tarkasteluvälillä vaihdellut vuosittain siten, että joka toinen vuosi euromäärä on laskenut ja joka toinen vuosi noussut. Vuosittainen vaihteluväli on ollut noin 6 000–43 000 euroa. Vuonna 2020 valtionrahoitusta maksettiin yhtymälle noin 11 000 euroa enemmän kuin vuonna 2016.

Seurakuntayhtymän rakenneselvityksessä käytetty Perlaconin kirkollisveroennuste pohjaa aiemmin julkaistuihin ennusteeseen. Myös lisäselvityksenä saatu ennuste pohjaa vanhentuneeseen ennusteeseen. Uusimman ennusteen mukaan yhtymän kirkollisverotuotot olisivat vuonna 2030 edelleen yli 20 miljoonaa euroa eivätkä rakennetyöryhmän raportissa mainitut noin 17 miljoonaa euroa.

Rakenneselvityksen mukaan seurakuntayhtymän alueen väestömäärä tulee lisääntymään vajaalla kahdella tuhannella henkilöllä. Tällä on todennäköisesti

Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli

10.6.2021

myönteinen vaikutus seurakuntien jäsenmäärään ja näin myös kirkollisverotuottoihin. Alueen väestömäärän lisääntymisellä on positiivinen vaikutusta seurakuntayhtymälle maksettavaan valtionrahoitusosuuteen.

Edellä oleva tarkastelu osoittaa, että Kuopion seurakuntayhtymän verotulot ja valtionrahoitusosuus eivät ole viimeisen viiden vuoden tarkasteluvälillä juurikaan laskeneet, vaikka vuosittain vaihtelu on ollut melkoista. Tarkastelu osoittaa myös sen, ettei talouden kehitystä voida arvioida ainoastaan verotuottojen määrää ennustamalla eikä verotuloennustetta voida tehdä ainoastaan seurakuntalaisten määrän perusteella. Valtionrahoitus tulee huomioida arvioitaessa tulevien vuosien talouskehitystä. Valtionrahoituksen määrään vaikuttaa alueen kaupunkien ja kuntien väkimäärä.

Verotuottoja ja valtionrahoitusosuuksia tarkastelemalla ei ole olemassa taloudellisia perusteita seurakuntarakenteen muutokselle Kuopion seurakuntayhtymässä.

Kiinteistöstrategiat ja investointitarpeet

Aloitteessa todetaan yhtymän taloutta heikentävän suuri kiinteistömassa ja investoinnit. Seurakuntayhtymän yhteisen kirkkovaltuuston lausunnon mukaan liitosseurakuntien kirkot jatkaisivat toimintaansa seurakuntalaisten lähikirkkoina. Lisäksi lausunnossa todetaan, että Järvi-Kuopion ja Kallaveden seurakuntien nykyinen rakenne on tarkoituksenmukaista säilyttää. Seurakuntarakenteen muutoksella ei siten näytä olevan vaikutusta seurakuntayhtymän kirkkojen paljouteen.

Seurakuntayhtymältä pyydettiin lisäselvityksenä seurakuntayhtymän kiinteistöselvitys ja kiinteistöstrategia sekä arvio kiinteistöistä ja niiden korjausvelasta.

Seurakuntayhtymän kiinteistöstrategiana toimitettiin asiakirjat "Kiinteistöstrategia kaupunkialue" ja "Kiinteistöstrategia Maaseutualueet". Asiakirjoista ei ilmene, että seurakuntayhtymässä olisi selvitetty eri toimitilojen käyttö-/käyttäjämääriä ja arvioitu tulevaisuuden tilatarpeita. Kiinteistöjen korjausten osalta on tehty ulkopuolinen korjaustarpeiden määrittäminen, jota ei kuitenkaan ole hyödynnetty kaupunkialueen kiinteistöstrategiassa ja vain osittain maaseutualuiden kiinteistöjen kohdalla. Toimitettujen asiakirjojen perusteella näyttää siltä, ettei seurakuntayhtymässä ole tehty riittäviä päätöksiä kiinteistömassan pienentämiseksi. Tuomiokapitulille toimitetuista asiakirjoista ei ilmene, millä tavoin kiinteistöstrategia vaikuttaa rakennerratkaisuun tai miten rakennerratkaisu vähentää yhtymän kiinteistömassaa.

Edellä sanotun perusteella tuomiokapituli katsoo, että seurakuntayhtymässä olisi tehtävä nykyistä selkeämpi ja laajempi kiinteistöstrategia, joka pohjaa huolelliseen kiinteistöjen käytön kartoittamiseen ja tarpeen arviointiin.

Kiinteistömassan vähentäminen ja henkilöstömenoista karsimisen ovat ensisijaisia toimenpiteitä seurakuntayhtymän tulevaisuuden taloushaasteisiin vastaamisessa. Seurakuntarakenteen muutos ei ole ensisijainen toimenpide säästöjen hankkimiseen.

Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli

10.6.2021

Kiistatonta on, että olennainen säästöpotentiaali sisältyy nimenomaan kiinteistökulujen vähentämiseen. Tulevaisuuden kannalta on ratkaisevaa, miten seurakuntayhtymä kykenee vähentämään kiinteistökuja.

Lopuksi

Perusteita rakennemuutoksen eteenpäin viemiselle yhteisymmärryksessä liitoseurakuntien kesken aloitteiden pohjalta ei tällä hetkellä ole olemassa. Jos tuomiokapituli pitää tehtyjä aloitteita ilmeisesti epätarkoituksenmukaisina, se voi palauttaa aloitteet niiden tekijöille. Tuomiokapituli arvioi aloitteiden tarkoituksenmukaisuutta seurakunnan toiminnan, hallinnon ja talouden näkökulmasta.

Tuomiokapituli katsoo, että aloitteissa, rakenneselvityksessä, annetuissa lausunnoissa tai pyydetyssä lisäselvityksessä ei ole esitetty seurakuntien tehtäviin tai hallintoon liittyviä riittäviä perusteluja Alavan, Männistön ja Puijon seurakunnan lakkauttamiselle ja niiden alueiden liittämiseksi Tuomiokirkkoseurakuntaan. Tuomiokapitulilla tietojen mukaan Alavan, Männistön ja Puijon seurakunnat sekä Tuomiokirkkoseurakunta ovat hoitaneet seurakunnan tehtävät, jotka seurakunnille on kirkkolaisissa ja kirkkojärjestyksessä säädetty. Lisäksi tuomiokapitulien tietojen mukaan mainittujen seurakuntien hallinto on hoidettu asianmukaisesti.

Tuomiokapituli on samaa mieltä aloitteiden tekijöiden kanssa siitä, että Kuopion seurakuntayhtymän talous on vakaalla pohjalla, mutta kirkosta eroamiset, kiinteistömässä ja tulevat investoinnit heikentävät taloutta. Taloudellisia perusteita esitettylle rakennemuutokselle ei tällä hetkellä ole olemassa, koska seurakuntayhtymän tilinpäätös on vuosina 2015, 2017, 2019–2020 ollut ylijäämäinen, vuosikatteella on mainittuina vuosina pystytty kattamaan poistot, maksuvalmius on erinomainen ja kirkollisveroprosentti on vuodesta 2011 ollut 1,5 %. Lisäksi seurakuntayhtymän verotuotot ja valtionrahoitusosuus eivät ole pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna merkittävästi laskeneet vaikka seurakuntalaisten määrä on vähentynyt.

Tuomiokapituli katsoo, että seurakuntayhtymä ei saavuta tulevina vuosina tarvittavaa taloudellista säästöä seurakuntarakenteen muutoksella. Rakennemuutos ei poista sitä tosiasiaa, että säästöjä on saatava kiinteistöjä vähentämällä ja henkilöstömenoja leikkaamalla. Kiinteistöjen ja henkilöstön määrää on vähennettävä seurakuntalaisten määrän vähentyessä.

Tuomiokapitulien tehtävänä on tukea seurakuntia. Aloitteiden palauttamisen jälkeen tuomiokapitulien tulee pohtia, miten se omalta osaltaan voi olla seurakuntayhtymän seurakuntien ja seurakuntayhtymän tukena.

Esitys

Kuopion seurakuntayhtymiin kuuluvissa seurakunnissa on tiedostettu tulevaisuudessa vähentyvät taloudelliset resurssit. Taloudellisiin resursseihin vaikuttavat vähenevä seurakuntalaisten määrä, ylläpidettävä kiinteistömässä sekä investointitarve. Männistön seurakunnan, Puijon seurakunnan ja Tuomiokirkkoseurakunnan seurakuntaneuvostot ovat tehneet aloitteet seurakuntarakenteiden muuttamista kaupunkialueella.

Tuomiokapituli katsoo, että Männistön seurakunnan, Puijon seurakunnan ja Tuomiokirkkoseurakunnan seurakuntaneuvostojen tekemät aloitteet ovat ilmeisen epätarkoituksenmukaisia ja palauttaa aloitteet niiden tekijöille.

Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli

10.6.2021

Perusteluinaan tuomiokapituli lausuu seuraavaa:

- Männistön seurakunnan, Puijon seurakunnan ja Tuomiokirkkoseurakunnan aloitteiden mukainen seurakuntarakenteen muutos ei ole tarkoituksenmukainen toiminnallisilla, hallinnollisilla ja taloudellisilla perusteilla.
- Alavan seurakunnan tahtoa säilyä itsenäisenä seurakuntana tulee kunnioittaa, koska rakennemuutos ei ole tarkoituksenmukainen hallinnollisilla, toiminnallisilla ja taloudellisilla perusteilla.
- Seurakunnat, joita aloitteet koskevat, ovat hoitaneet kirkkolaissa ja kirkkojärjestyksessä säädetyt seurakunnan tehtävät asianmukaisesti.
- Seurakunnat, joita aloitteet koskevat, ovat hoitaneet hallintonsa asianmukaisesti.
- Toteutuessaan muutos vähentäisi merkittävästi luottamushenkilöinä toimivien seurakuntalaisten määrää (84 -> 46). Tämä olisi omiaan heikentämään seurakuntalaisten osallisuutta, lähidemokratiaa ja vaikutusmahdollisuuksia oman seurakunnan asioihin.
- Seurakuntayhtymän talous on kunnossa. Yhtymän tilinpäätös on reilusti ylijäämäinen, vuosikatteella on pystytty kattamaan poistot, maksuvalmius on erinomainen ja kirkollisveroprosentti on vuodesta 2011 ollut 1,5 %.
- Seurakuntayhtymän verotuotot ja valtionrahoitusosuus eivät ole pitkällä aikavälillä tarkasteltuna merkittävästi laskeneet vaikka seurakuntalaisten määrä on vähentynyt.
- Aloitteissa tai sen liitteissä ei ole osoitettu seurakuntarakenteen muutoksella saavutettavan säästöjä, vähennettävän kiinteistöjä tai leikattavan henkilöstömenoista.
- Rakennemuutos ei poistaisi sitä tosiasiaa, että säästöjä olisi saatava kiinteistömassaa vähentämällä. Seurakuntayhtymässä tulee etsiä säästöjä kiinteistöjä vähentämällä.
- Henkilöstön määrää seurakuntayhtymässä ja sen seurakunnissa on vähennettävä seurakuntalaisten määrän vähentyessä seurakuntien lukumäärästä riippumatta.

Sovelletut säännökset: Kirkkojärjestys 13 luku 1 § 2 momentti.

Päätös

Esitys hyväksyttiin.

Tuomiorovasti Ilpo Rannankari, pappisasessori Hannu Koskelainen ja hiippakuntavaltuuston puheenjohtaja Pekka Niiranen eivät ottaneet osaa asian valmisteluun ja päätöksentekoon.

Toimenpiteet

Ote ja Männistön seurakunnan seurakuntaneuvoston aloite: Männistön seurakunta

Ote ja Puijon seurakunnan seurakuntaneuvoston aloite: Puijon seurakunta

Ote ja Tuomiokirkkoseurakunnan seurakuntaneuvoston aloite: Tuomiokirkkoseurakunta

Tiedoksi: Alavan seurakunta, Järvi-Kuopion seurakunta, Kallaveden seurakunta ja Kuopion seurakuntayhtymä

Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli

10.6.2021

Lisätiedot

Lakimiesasessori Riikka Ryökäs, riikka.ryokas(at)evl.fi

Muutoksenhaku

Päätökseen ei lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 6 § 1 momentin mukaan saa hakea muutosta.